

Premen za otroke je v življenji dovolj. Zdaj pridejo k starišem prijatelji, zdaj stari stariši, zdaj botre in tete, koji ne prinesó otrokom samo mnogo igrač, ampak se čestokrat tudi prav po otročje ž njimi igrajo.

Poželjivost se pri otrocih pokaže najprvo pri jedi in pijači. Čisto naravno je sevéda, da morajo dobiti vsaki dan potrebno hrano, a ljubezen starišev do otrok napravi pa v tej zadevi mnogo napak. Ker je otrok znabiti zeló slaboten, ga stariši silijo, da mora prav mnogo jesti; ne pomislijo pa, da nezmerno uživanje jedí več škoduje, kakor koristi in da je otrok brž ko ne prav radi tega tako slabih lic, ker ga preveč silijo z jedjo in pijačo. Nekaj pa vender s tem dosežejo; otrokov mali želodec navadi se polagoma jedí tudi brez lakote, torej brez potrebe vzprejemati in radi tega postane nezmerno uživanje jedí stara navada; radi tega postane otrok nezadovoljen, če le toliko jé, kolikor potrebuje za svoj telesni razvoj, ampak hoče imeti vedno nabasan želodec.

Nezmerno uživanje jedí in pijače je poželjivost, koje otrok prvotno ni poznal, postala mu je pa zdaj užé nekaka potreba. Zdravniško je dokazano, da mnogi ljudje več jedó, kakor potrebujejo. Otroci se pri jedi navadno ne zdržujejo in prav radi več zahtevajo, kakor potrebujejo. Poseben vzrok je užé, če otrok malo jé; navadno izvira to iz telesne slabosti ali pa duševne razburjenosti; v obeh slučajih je pa nezmerno uživanje jedí in pijače škodljivo. Nikdar ni treba siliti otroka jesti, če pravi, da je sit. Ako gre slučajno znabiti jedenkrat še nekoliko lačen od mize, to prav nič ne škoduje, ampak več koristi, kakor, ako bi šel s prenabasanim želodcem od mize. Stari pregovor, ki pravi, da moramo takrat nehati jesti, kadar nam najbolj diši, je prav resničen. Otrok, ki je v svoje igre ali delo tako zamišljen, da pozabi na jed in pijačo, je več vreden, kakor tisti, ki misli vedno na jed in komaj čaka, da sede k mizi.

Pa ne samo to, da otroci preradi postanejo nezmerni v jedi in pijači, ampak nekateri stariši jih učé tudi razločevati jedí in pijače po okusu, da vedó, kaj je bolje ali slabše, dočim se preradi in prezgodaj sami od sebe naučé, jedí izbirati. Nekateri stariši mislijo, da mora otrok vse jesti, kar pride na mizo in v veliko nesrečo otrok še najprvo; taki stariši mislijo, da je to kaka pregreha, če sami boljše jedí uživajo, otrokom pa dajó bolj navadno hrano; če otrok neče jesti, hvalijo jedí, kakor vedó in znajo in otroku vcepi se pa na ta način poželjivost do dobrih jedí in pijač prav metodično, in potem se pa čudijo, kako je to, da njihov otrok sladkarije kupuje in tudi včasih domá denar krade. Tega, kar ne morejo umeti, ker so vender, sevéda po njihovem mnenji, otroka vedno k dobremu napeljevali. Da bi bili pa sami temu krivi, tega nikakor ne verjamejo, kajti ljubezen do otrok naredí take stariše gluhe in slepe.

Ni treba misliti, da bi bila kaka pregreha, če otroci ne dobé od vsake jedí, koje uživajo stariši, kajti vsaka jed, ki je neškodljiva in še celó zdrava odraslim ljudem, ni vselej otrokom dobra, in gledé pravnosti otrok je še celó zeló dobro, ako vidijo, da imata oče in mati pri mizi kaj boljšega. Najbolj navadna in priprosta jed je otrokom najbolj tečna in zdrava, posebno če je začimbena z lakoto, vled česar se marsikateri otrok odvadi tudi sladkarij.

(Dalje prih.)

Svitoslav i Danica.

XXX. 1877. V pričujočem letniku so pesmi kolikor že njegove: Pomagaj nam Marija! poslovenjena str. 13 v 7 kiticah p. „V življenja teži, v hudi sili, — Če vsako upanje je preč, — Če se nobeden te ne usmili, — Ne verješ že v molitev več; — O moli véрно, ti kristjan: Marija, ti pomagaj nam! itd.“ — Sv. Ciril in Metod (str.

94); Ne boš, framason (str. 220); Hvala duhána (str. 23) v 9 razstavkih. Na primer bodi:

<p>1. Duhán! duhán! predraga vseh rastlin!
Kolumbu hraniš ti povsod spomin,
Po tebi Pane, Hernandez slovi,
Nikotu imé nikdar se ne izgubi . .</p> | <p>9. Če v škatlici, duhán, je tebe dost',
Enaka vsaka mi je narodnost:
Če si Tirolec, Oger al' Hervat,
Si mi priljubljen, kot edini brat.</p> |
|---|--|

Vrednikove so pa opazke gotove: Tabak, Herba Nicotiana; Italijani, Francozi, Angleži, Nemci tobak kadijo (fummare, fumer, to smoke, rauchen); Arabci in Slovenci ga pijejo (ešreb dohán, pijem tobak), Rusi, Čehi in dr. ga kurijo (kurit', kouřiti), Hrvati pušijo; Madjari kadé, pipcajo ali pa tabakajo (füstölni, pipázni, dohányozni). — Kmali potem ko so tobak znali puhati, piti, jim to ni bilo dosti, temuč jeli so ga celó v nosnice, in nekteri še celó v usta tlačiti: nosljati, čakati; poslednji izmed teh so naj večji pujsi! —

Pij IX katoliški mladini (str. 1). Beseda staršem za novo leto (2). Marijin poslanec. Maša brez duhovna ali „pruski blagri“ (str. 13). Pogovori. Če je nauk luteranstva svet? Nekteri bogoskrunski nauki Lutra in drugih reformatorjev (XIX—XXII str. 25—305). Kje je omika in človekoljubje? Laški mladi blagri (38). Terpeča Cerkev na Laškem. Ali naj Matica slovenska Slovencem vero zatira (60)? Pirhi za veliko noč. Ali tudi ti kolneš (86)? Moževanje treh Amerikancev . . Časniki in njih sleparstvo. Čudeži in studenčnica v Lurdih. Jordanova voda. Heilbron. Kopel Betezda v Jeruzalemu in protestantje (New-York. Kirchtz. str. 122). Petdesetletnica Pija IX, Hervaško in Jutrovo (129). Mlad dijak je zmagal prazni strah (142). Possumus in Non possumus: Poštenost in postavnost malega dečka (150). Nekoliko o Pijevem godu za prijatle in sovražnike. Vošilo sv. Očetu Piju IX o preslavni škofovski petdesetletnici 3. rož. (poslovenj.). Pij Veliki vabi na veliko večerjo. Smert pobožne deklice spreoberne luteranskega očeta (222). Kam derví liberalizem in framasonstvo. Dvogovor med Kavurjem in Ratacijem (235). Dvanajst aposteljčkov. Janezek in Ježek se nebéščata in pogovarjata (262). Gobovček ali branje o desnem razbojniku. Rozalija Homan (279). Kardinal Antonelli. Ta-le bo dobra za Božič itd.

Vljudno vabilo k naglemu naročevanju na cerkveno-politiški časnik z imenom: Zgodnja Danica za l. 1878. Dvé reči ste znani vsakemu verlemu Slovencu in katoličanu. Ena je, da leto h koncu gre; in druga, da se mora na „Zg. Danico“ naročiti, ako hoče, da mu bo vsak petek skoz leto prisvetila v hišo s celo polo poštenega, podučnega, spodbudnega, vedrilnega blaga, pa ob enem tudi vsakterih novic, ki se godé po vesoljnem svetu. Čast Bogú; vojsko satanu; ljudem poštenost, srečo, blaženost! Tega se bo naš list deržal tudi v prihodnje. Toraj bodi Slovencem živa skerb: prav obilno naročevati se na „Zg. Danico“. Hvala blagim dopisnikom in naročnikom ter prošnja za stanovitnost, vsim pa Božja pomoč in veselo novo leto (416)!

XXXI. 1878. Za novo leto v premislik Prijatlom — Neprijatlom Pija IX. Iz 36. psalma, s posebnim posnetkom v nevezani besedi, kjer se pravi na pr.: „Za sedanjí čas zlasti je kar nalaš pripraven ta psalm, da naj bi ga posebno posvetni ljudje čitali in premišljevali. Sveta Cerkev s svojimi zvestimi verniki je tako rekoč v ognjeni peči mučenstva. Temni oblaki terpljenja so razpeti nad življenjem vernikov, kakor so viseli nad življenjem njih božjega Začetnika . . . Koliko krivic, stiskanj, preganjanj, sleparstev, obrekovanj in vsakterih napák bodo pošteni verniki najberže tudi v letu 1878 imeli terpeti od brezbožnih, nevernih, odpadnih in sploh hudodelnih ljudi! Dobro orožje, hladilno zdravilo zoper vse to in tako je 36. psalm“. Na primer bodi:

1. Nad brezbožnim se nikar ne serdi,
Le pravico delaj in jo terdi;
Zlobnim ne zavidaj bégle sreče,
Zoper njé ne vнемaj se goreče . . | 35—36. Vidil sem, mogočno na višavo
Grešnik stégal je ósábno glavo;
Drugíc pelje spet ondod me cesta:
Ni b'lo več ga, ne stopnjé, ne mesta. |
|---|--|

Pozdrav svetemu Očetu Leonu XIII (str. 74). Za zlato sv. mašo preč. P. Benvenuta 29. sept. 1878 (str. 315). Umetno vošilo sv. Očetu Leonu XIII za god (str. 142). Naslednje učeno kabalistično-kronografiško vošilo g. A. Kovačiča, duhovna djakovske škofije smo prelepo bronsirano s hvaležnostjo prejeli, in naj ga s pridjano slovensko prestavo podamo tudi našim rojakom, zlasti učenim gospodom v ver-tanje in študiranje“. Tako-le je pa

Poslovenjeno.

Kralj zvišeni vesoljnega svetá In svete Cerkve blaženi Vodnik, Ki záliša te krona trojnata, Zveličarja na zemlji zastopnik! Zdej godujoč na Stolu papeškem stojiš, Nezmotni — vero Kristusovo učiš! Lej, srečni svet: trinajsti je León,	Preblago luč nam prosi z neba on, Ki v ukih, spisih, pesnih je sloveč, Zato duhovstvo, človek vsak goreč Z veseljem srečo mirno naznanuje, Ob enem dviga glas se Aleluje. Leona Bog naj mnogo let živi! Duhoven vernikom molit' veli.
--	---

Ki svoji Cerkvi, družbi ter človeški
Dal mir na zemlji bo, je Kralj nebeški.

Spisal je Jeran tudi na pr.: Posvetno razveseljevanje (str. 3). Škofovska petin-dvajsetletnica v Smirni (26). Papež Pij IX so umerli. „Ljudje Pija IX niso hotli rešiti iz ječe, jih je pa Bog rešil . . . Pij IX. so mertvi! Vesoljni katoliški svet žaluje. Jokalo je tudi ljubljansko ljudstvo preteklo nedeljo, ko so pridigarji v stolni cerkvi ome-nili, da predobrotni Papež so umerli. Žalujte Slovenci, in Kranjci posebej Poznali so vas dobro Pij IX in še pred malo tedni, ko je bil neki Ljubljančan pred njimi, so z veseljem ponavljali besedo „Ljubljana“. Žaluj tudi „Danica“, ki si bila večkrat od Njih posebej in osebno počislana s prelepimi pismi v čast in pohvalo našega naroda, kateri je med drugim tudi po katoliškem društvu za Kranjsko ravno pod Pijem IX postal znan in čislán v Vatikanu in v očéh najvišega duhovnega Pastirja na zemlji itd. (str. 49). Posebnosti o Pijevi smerti. Zadnji trenutki sv. Očeta. Duhovni testament Pija IX do vsih vérnikov in njegovo pojasnilo. Zmaga Pija IX nad nasprotniki. Pij IX po smerti. „Bog je o smerti Pija IX nasprotnikom in sovražnikom sv. Cerkve roke vklestil in jezike zmešal. Pokazal je prav očitno, da On je tisti, ki ima kermilo in vajeti sveta v rokah; ne pa liberalni sovražniki Cerkve Božje (str. 65)“. — Papeža imamo! Papež Leon XIII. Kronanje novega papeža Leona XIII (74). Dva bivša kralja — Viktor Emanuel Pošte-novič (Galantuomo) in Pij IX (75). Kakošni galantuomini so tagblattmožje (85)! Olika, omika, civilizacija, poštenjaki, divjaki (109). Kaj smo podedovali mi katoličani po Piju IX? Šmarnice: „Že šmarnice nežne cvetó, — Se v venec vertnice pletó, — Da krasnega maja — Se slava obhaja — Cvetlici Mariji lepó (129)“. Rim, Anglija in Rusija (147). Ljubezen do sovražnikov. Če Bizmark pojde v Kanoso (163)? Recimo katero o preklinovanji I—IV. Prusko-nemški verski in politiški razpor, pa čudna svoboda. Gada ne v hišo ali Kužljivi časniki (194)! Leon XIII (s podobo) in njegova načela (212). Nunske šole in žolčni Tagblatt (219). Čegav je otok Ciper? In še kaj družega. „Da-našnjemu listu (30.) je pridjana priloga . . . Einige Worte gegen den Artikel: Der naturwissenschaftliche Materialismus von Dr. H. M. Gartenauer (Jahresb. d. Laibach. k. k. Obergymnasiums 1878)“. Po tej izvrstni razpravi so vravnani sestavki: Grudomoljstvo ali materijalizem I—III. — Poblázevanje Pija IX. Današnji

obrekovalci enega papežev in učenost. Začetek in konec nekega lažnjivega preroka (275). Strašna šiba Božja — lakota v Kini. — O pretepih in pobojih. To je gerdo, gnjusno, nepošteno, vsemu narodu škodljivo, strahovito pregrešno: „Slovenec ni, slovenska je le spaka, — Ki zdraži v ravs in kavs jo kozja dlaka!“ — Zakaj hočejo liberalci odpraviti praznike (302)? Prikazni in znamenja v 19. stoletju (318). Dva groba in njun razloček (330). Ubi Index — ubi olika? Čertice iz nagovorov Pija IX do romarjev (357).

Pogovorček. Janko. Kaj meniš, Jurko, v katerem oddelku je največ judov v Ljubljani? Jurko. Mislim, da po starem tergu. Janko. Zakaj to meniš? Jurko. Zato, ker tam je največ štacun odpertih ob nedeljah in praznikih (359).

Bleiweisovanje: Kaj tacega, kakor je bilo 18. in 19. tega mesca (nov.), Ljubljana še ni vidila. To je splošna misel. Slovenski narod je pokazal, da je hvaležen, iz polnega serca hvaležen svojemu dobrotniku in buditelju dr. Janezu Bleiweisu . . . Bog živi še mnogo let verlega gospoda jubilanta! Bog daj, da bi mu to neslišano veliko preslavljanje na zemlji teknilo tudi v boljši — neminljivo slavo (371)! — Pij IX Blaženi (385). Ali so to ne mara zgolj primerljeji (399)?

„Dva in trideseti letnik prične naš katoliški cerkveni tednik z novim letom 1879 in ima do Vas, spoštovani Slovenci, tri prošnje: Perva prošnja: Naročite se! — Druga prošnja: Naročite se urno! — Tretja prošnja: Naročite se mnogi na Zgodnjo Danico! Poznate jo dobro, ker hodi k Vam že toliko let. Pa hvaliti se ne smé, grajati se neče; torej pristavi le še tri zahvale: 1. Hvala naročnikom! 2. Hvala pisateljem! 3. Hvala čitateljem in spolnovalcem njenih nasvetov; vsim pa obilna plača od Boga in prav veselo, blago, srečno novo leto! Pomoč Božja, Naše ljube Gospé presvetega Jezusovega Serca, in dobrih pisateljev Danici in vsim ljubim Slovencem za novo leto (416)!“

Tone pod lipo, ali: Zmota in spoznanje je spis, ki ga je sestavil Svito-slav v Glasih katoliške družbe za Kranjsko (III. in IV.) l. 1878 str. 5—26 v razdelkih: I. Študentovska maša v Šenklažvu. II. Kaj zadene preklinjavca, ponočnjaka, bogoskruneža? III. Povračuj dobro za hudo! IV. Šola pod lipo. V. Pokop. VI. Pojasnila.

32. *Šmarnice Marije Device*. Šesti (t. j. sedmi) letnik. Spisal in na svitlo dal L. Jeran, duhoven ljubljanske škofije. V Ljubljani 1878. 12. 255. Zal. Gerber. Tisk. Blaznik. — V letošnjih Šmarnicah bote vsak dan slišali: 1. eno lastnost Marije Device na naše življenje obrnjeno (p. Marija zgled nedolžnosti, tolažilo spokornikov, naša luč, naša Zgodnja danica, naša vinska roža, naše sidro, naš biser, naš studenec, naša Kraljica, varhinja, posebej ljubljanskega mesta; prim. Emminger); 2. tri vprašanja; 3. sklep; 4. kratko molitvico; 5. bote dobili Šmarnico za dom.

Domoznanstvo kranjske vojvodine.

Spisal **Iv. Lapajne**.

(Dalje.)

Goratan je bil središče vseh Slovencev, tudi kranjskih in štajerskih. Tukaj so imeli svoje lastne vladarje, če tudi so bili odvisni zdaj od Obrov, zdaj od Bavarcev in Frankov. Zoper Obre prosi pomoči prvi po imenu znani knez Borut Bavarce; ž njihovo pomočjo so bili Slovenci Obre premagali, ali sami so morali bavarsko nadoblast pripoznati in poslati v priznanje Borutova sina Karast (Gorazd) in Hotemara, ki sta bila na bavarskem dvoru izrejena v krščanski veri. Borut je umrl l. 750. Naslednika sta mu bila Gorazd (um. 754) in Hotemar (um. 769). Oba sta krščansko vero razširjevala. Velik del Slovencev se je uprl zoper novo vero in tuje vladarje. Bili so krvavi boji